VEROHALLINTO
Esikunta- ja oikeusyksikkö
PL 325
00052 VERO

LAUSUNTO

11.11.2015

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Esitän kirjallisena lausuntona lakivaliokunnassa käsiteltävänä olevassa asiassa, hallituksen esitys eduskunnalle 72/2015 vp perinnönjaon oikaisua ja omaisuuden palautusvelvollisuutta koskevaksi lainsäädännöksi, kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esityksen mukaan perintökaareen lisättäisiin perinnönjaon oikaisua ja siihen liittyvää omaisuuden palauttamisvelvollisuutta koskeva uusi luku (23 a luku), joka sisältäisi nimenomaiset ja kattavat perinnönjaon oikaisua ja siihen liittyvää omaisuuden palauttamisvelvollisuutta koskevat aineelliset ja menettelylliset säännökset. Perinnönjaon toimittaminen uudelleen on sinänsä tähänkin asti ollut oikeuskäytännön mukaan tietyin edellytyksin mahdollinen.

Uusia säännöksiä sovellettaisiin tilanteissa, joissa perillisen asemassa olleen perillisen tai yleistestamentin saajan oikeus perintöön on sivuutettu aiemmin toimitetussa perinnönjaossa. Tästä voisi olla kyse esimerkiksi silloin, kun testamentti löydetään vasta perinnönjaon toimittamisen jälkeen. Säännökset eivät koskisi tilanteita, joissa perillinen tai yleistestamentinsaaja itse on kokonaan tai osittain luopunut perinnöstään.

Uusia säännöksiä sovellettaisiin myös silloin, kun henkilö on tullut perillisasemaan vasta perinnönjaon jälkeen lapsen ja vanhemman välisen suhteen vahvistamisen myötä. Perinnönjaon lisäksi myös perittävän kuoleman jälkeen toimitettua ositusta tai omaisuuden erottelua voitaisiin oikaista. Perinnönjaon oikaisun ja omaisuuden palauttamisvelvollisuuden tarkoituksena on, että perinnönjaossa huomiotta jätetty perillinen tai yleistestamentinsaaja saisi lainmukaisen osuutensa perinnöstä.

Lakiesityksessä on lähtökohtana, että kuolinpesästä omaisuutta saaneet palauttavat kuolinpesään aiemmin toimitetussa perinnönjaossa saamansa omaisuuden perinnönjaon oikaisua varten. Siinä tapauksessa, että perinnönjaon oikaisua vaativa on tullut perillisen asemaan vasta perinnönjaon toimittamisen jälkeen, palautusvelvollinen voisi kuitenkin omaisuuden palauttamisen sijasta maksaa kuolinpesälle rahamäärän, joka vastaa hänen liikaa saamansa omaisuuden arvoa sillä hetkellä kun omaisuus vastaanotettiin. Palautettavalle rahamäärälle olisi lähtökohtaisesti suoritettava korkolain 3 §:n 2 momentin mukaista tuottokorkoa tai palautettavalle omaisuudelle saatu tuotto olisi korvattava. Palautusvelvollisuutta voitaisiin sovitella.

Perinnönjaossa sivuutetun perillisen tai yleistestamentinsaajan olisi vaadittava perinnönjaon oikaisua. Perinnönjaon oikaisua ei voitaisi vaatia, jos oikeus perintöön on vanhentunut. Perintökaaren 16 luvun 1 §:n mukaisen pääsäännön, jota ei esitetä muutettavaksi, mukaan perillisen tai testamentin saajan on saatettava oikeutensa voimaan viimeistään kymmenen vuoden kuluessa perittävän kuolemasta tai, jos testamenttiin perustuva oikeus alkaa myöhemmin, tästä ajankohdasta lukien.

Ehdotuksen lähtökohtana on, että perinnönjaon oikaisusta pyritään ensisijaisesti sopimaan osapuolten välillä. Oikaisua vaativa voisi kuitenkin tarvittaessa hakea tuomioistuimelta pesänselvittäjän määräämistä huolehtimaan omaisuuden palauttamisesta kuolinpesälle perinnönjaon oikaisua varten. Kuolinpesään voitaisiin määrätä myös pesänjakaja. Perinnönjaon oikaisua varten on toimitettava uusi perinnönjako, pääsääntöisesti perintökaaren 23 luvun mukaisesti.

Isyyslakiin, oikeudenkäymiskaareen ja kuolleeksi julistamisesta annettuun lakiin ehdotetaan vähäisiä muutoksia, jotka ovat tarpeen perinnönjaon oikaisua ja omaisuuden palautusvelvollisuutta koskevien uusien säännösten vuoksi.

Ehdotettu sääntely liittyy osaksi siihen, että uudella isyyslailla on palautettu takautuvasti kannemahdollisuus isyyden vahvistamiseksi ennen 1.10.1976 avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta.

Lakiesitys täydentää 1 päivänä tammikuuta 2016 voimaan tulevaa isyyslakia. Lait ehdotetaan tulemaan voimaan yhtä aikaa uudistetun isyyslain kanssa eli 1.1.2016. Perinnönjaon oikaisua ja omaisuuden palauttamisvelvollisuutta koskevat säännökset koskivat myös ennen 1.1.2016 toimitettua perinnönjakoa.

Vaikutukset verotukseen ja Verohallinnon toimintaan

Hallituksen esityksessä tai siihen liittyen ei ehdoteta muutoksia perintö- ja lahjaverolakiin eikä muihinkaan verosäännöksiin.

Perintö- ja lahjaverolain 38 §:n 3 momentin ja 39 §:n mukaan perintöverotus voidaan toimittaa uudelleen 10 vuoden kuluessa perintö- ja lahjaverovelvollisuuden alkamisesta, jos perintöverotuksen perusteet ovat verotuksen toimittamisen jälkeen muuttuneet (ns. perusteoikaisu). Perusteoikaisu voidaan tehdä esimerkiksi tilanteessa, jossa osakkuussuhteet ja perintöosuudet ovat myöhemmin muuttuneet.

Perusteoikaisun määräaika on sama kuin ehdotettu määräaika perinnönjaon oikaisua koskevalle vaatimukselle. Verohallinnon käsityksen mukaan myös ehdotetun lain mukaiset perinnönjaon oikaisut voidaan käytännössä ottaa huomioon perintöverotuksessa nykyisillä perusteoikaisusäännöksillä, eikä erityissääntely niitä varten ole tarpeen. Uudet perinnönjaon oikaisua koskevat säännökset yhdessä isyyden vahvistamista koskevien muutosten kanssa lisäävät potentiaalisesti perintö- ja lahjaverolain 38 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perusteoikaisujen määrää. Lisäys on ilmeisesti vähäinen.

Perinnönjaon oikaisuun, omaisuuden palauttamiseen ja rahakorvausten suorittamiseen voi liittyä erinäisiä tuloverotus- ja varainsiirtoverokysymyksiä, jotka tulevat ratkaistavaksi yleisten tuloverotusta ja varainsiirtoverotusta koskevien säännösten perusteella.

Johtava lakimies Matti Merisalo

VERO SKATT

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Haapaniemenkatu 4 A
Helsinki

www.vero.fi
puh. 020 612 000
faksi 020 612 3595
VEROH 6818/w 10.2009